

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MUISTIO

LIITE 1

Erityisasiantuntija

7.4.2022

Mirjami Tanner

SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA VIRON TASAVALLAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ YHTEISVASTUUTOIMENPITEISTÄ KAASUN TOIMITUSVARMUUDEN TURVAAMISEKSI; ALLEKIRJOITUSVALTUUDET**Tausta ja tarve Suomen ja Viron väliselle valtiosopimukselle**

Kaasun toimitusvarmuuden turvaamista koskevista toimenpiteistä säädetään asetuksessa toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) 994/2010 kumoamisesta (EU) 2017/1938 (jäljempänä *kaasun toimitusvarmuusasetus*). Kaasun toimitusvarmuusasetuksen 13 artiklassa vahvistetaan puitteet niin sanotun yhteisvastuumekanismin soveltamiselle viimesijaisena keinona vakavissa kaasun toimitushäiriötilanteissa. Kyseinen artikla edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat mekanismin täytäntöönpanon edellyttämät järjestelyt ja toimenpiteet, jotka tulee asetuksen 10 artiklan mukaisesti myös kuvata jäsenvaltion hätäsuunnitelmassa. Käytännössä näistä teknisistä, oikeudellisista ja rahoitukseen liittyvistä järjestelyistä tulee sopia jäsenvaltioiden välisellä yhteisvastuusopimuksella.

Suomen ja Viron maakaasuverkot yhdistävä Balticconnector-maakaasuputki otettiin käyttöön 1.1.2020. Ennen tätä Suomi ei ollut suoraan liitettyä toisen EU:n jäsenvaltion kaasuverkkoon, vaan Suomeen saatiin maakaasua Venäjältä. Kaasun toimitusvarmuusasetuksen 13 artiklasta seuraava velvoite yhteisvastuusopimuksen tekemiseksi Viron kanssa on näin ollen koskenut Suomea 1.1.2020 alkaen.

Suomi on 15.5.2020 saanut EU:n komissiolta virallisen huomautuksen, joka koskee kaasun toimitusvarmuusasetuksen 13 artiklan velvoitetta laatia mainittu yhteisvastuusopimus ja 10 artiklan velvoitetta kuvata yhteisvastuumekanismiin liittyvät järjestelyt niin sanotussa hätäsuunnitelmassaan.

Neuvotteluja yhteisvastuusopimuksen sisällöstä on käyty Viron ja Suomen viranomaisten välillä toukokuusta 2020 alkaen. Keskusteluissa ovat olleet mukana myös edustajat Latviasta ja Liettuasta, jotka kuuluvat Suomen ja Viron kanssa samaan Euroopan koilliseen kaasun riskialueeseen.

Sopimuksen keskeinen sisältö

Neuvoteltu sopimus koskee Suomen ja Viron välistä yhteistyötä yhteisvastuutilanteissa. Sopimuksella osapuolet sitoutuisivat toimimaan sopimuksessa määritellyllä tavalla siinä tilanteessa, että toisen sopijapuolen alueella kaasun toimitusta niin sanotuille yhteisvastuumekanismin nojalla suojaetuille asiakkaille ei kyetä varmistamaan.

Sopimuksessa määrättäisiin yhteisvastuupyynnön tekemisestä ja yhteisvastuuta koskevan tarjouksen tekemisestä sekä tarjouksen hyväksymisestä ja yhteisvastuutoimenpiteiden alkamisesta. Sopimusmääräyksissä kuvattaisiin yhteisvastuutoimenpiteiden sisältö ja niiden soveltamisen päätyminen. Lisäksi sopimukseen otettaisiin määräykset yhteisvastuusta suoritettavan korvauksen määräytymisestä ja maksamisesta sekä yleiset määräykset muun muassa yhteydenpidosta sopijapuolten välillä.

Kansalliset menettelyt

Sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Siten sopimuksen hyväksyminen edellyttää eduskunnan hyväksymistä ja sen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset tulee saattaa voimaan lailla.

Sopimuksessa on kyse valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 9 kohdassa tarkoitettusta sopimuksesta, koska jäsenvaltio veloitetaan sopimuksen tekemiseen EU-säädöksessä. Sopimuksessa on näin ollen kysymys sellaisesta unionin asioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavasta asiasta, joka kuuluu perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaisesti valtioneuvoston toimivaltaan. Tästä seuraa, että sopimuksen allekirjoitusvaltuuksien myöntämisestä ja eduskunnan hyväksymisen jälkeen sopimuksen hyväksymisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun on vastaanotettu jälkimmäinen ilmoitus siitä, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset vaatimukset on täytetty.

Esitys

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että valtioneuvosto valtuuttaisi elinkeinoministeri Mika Lintilän tai hänen estyneenä ollessaan osastopäällikkö Riku Huttusen allekirjoittamaan Suomen tasavallan hallituksen puolesta Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteisvastuutoimenpiteistä kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi tehdyn sopimuksen. Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa huhtikuussa 2022.